

Маріо і чарівник (стислий переказ)

Томас Манн

Дія відбувається в маленькому курортному містечку Торре ді Венере на узбережжі Тірренського моря. Воно завжди вабило до себе гостей з усіх країн, та середина серпня була саме розпалом сезону для італійців, а тому ця пора не зовсім сприятлива для чужинців. І річ не в тому, що бракувало місць, а в тому, як ставилися італійці до своїх, підкреслено виокремлюючи їх. Про це свідчили кілька прикрих випадків, що сталися з родиною чужинців, від імені яких ведеться розповідь. Одного разу для них не знайшлося місця на веранді під симпатичними ліхтариками, хоч як цього хотіли діти і хоч місця й були, але "для наших клієнтів". Іншого разу родина якогось італійського князя почала вимагати обстеження молодшої дитини оповідача, бо та ще іноді кашляла вночі після перенесеної хвороби. І хоч лікар підтвердив, що дитина здорова, довелося їм переселитися не те що у флігель, як їм запропонували, а до іншого пансіонату, настільки неприємним було ставлення до них. Вони оселилися в сеньйори Анджольєрі, веселої й приємної жінки, яка була колись костюмеркою і супутницею великої Дузе. Але нікуди було дітися від зарозумілого ставлення до чужинців навіть на пляжі, де й самі батьки, замість мирити дітей у їхніх дрібних непорозуміннях, ще більше розпалювали ворожнечу до "чужих". Виразником цих настроїв був дванадцятирічний хлопчик Фуджеро, дитина примхлива, недобра, яка, проте, твердо засвоїла зміст промов старших про гідність і велич Італії. Отож коли маленька худенька дівчинка років семи пробігла кілька метрів до моря голенькою, аби сполоснути купальник, той Фуджеро засвистів чи не першим, і одразу знайшовся чоловік у міському фраку, зовсім недоречному на пляжі, який зробив з усього показову сцену неповаги іноземців до італійської моралі, потягнув батьків дівчинки до поліції, де їх оштрафували. Не раз після того оповідач питав себе, чи не краще було б тоді ж і поїхати звідти, бо принаймні не довелося б пережити зловісну подію з Чіполло.

Кавальєре Чіполло, як було оголошено скрізь у афішах, — "мандрівний віртуоз, майстер розважати публіку, ілюзіоніст" і "чарівник". Увечері усі зібралися до відкритої "зали", яка була просто дощаною халабудою, де не всі змогли сісти, багатьом людям з простих довелося стояти у проході. Але Чіполло все не було, тож ніхто не спізнився, хоч як пізно б не прийшов. Той змусив себе почекати. Та й потім, коли прийшов, не дуже поспішав розпочинати. Він обожнював себе набагато більше, ніж публіку. Виглядав він дивно. З одного боку, було в ньому щось від блазня XVIII століття, а з іншого, "в його поставі, у виразі обличчя, в манерах не було й натяку на жартівливість чи клоунаду: навпаки, в ньому прозирали якась суворість, нехіть до всього смішного, часом понура гордість, а також підкреслена гідність і самовдоволення, властиві каліці" (як пізніше виявилося, в нього був горб). Отож він спочатку запалив просто на сцені дешеві сигарети, а потім ще й налив собі чарку й випив. Потім час від часу він робив це знову й знову. Нарешті хтось нетерпляче крикнув йому привітання, зазначивши, що він

сам мав давно це зробити сам. Тоді Чіполло, побачивши, хто це казав, підійшов ближче до сміливого хлопця з курткою через плече й глузливо спитав, чи він завжди робить тільки те, що хоче, чи вважає себе вихованою людиною, і, отримавши ствердну відповідь, якимось пильно подивився на нього й змусив того показати язика публіці. На якийсь час хлопець знітився. Та коли Чіполло викликав на сцену двох простих парубків з тих, що стояли попід стінами (благородну публіку він не зачіпав) і почав глузувати з них, бо вони не вміли писати, хлопець знову обізвався. Він теж нічим не поступався Чіполло в дотепах і володінні мовою. Однак чарівник змусив його силою гіпнозу скрутитися від болю на очах у публіки, та після того вигуки "браво" лунали все ж не тільки на адресу Чіполло, а й сміливого хлопця. Потім він показав трюк із цифрами, не погребувавши при цьому позбиткуватися з іноземців, які не знали італійської назви цифр. Далі він зірвав оплески за фокус з картами. Потім прочитав минуле сеньйори Анджольєрі, згадавши про Елеонору Дузе. Усі знали про це й оцінили інтуїцію Чіполло. Але коли скінчився антракт, почалося інше дійство. Чіполло був, як видно, один з найсильніших гіпнотизерів, а що використовувати гіпноз заборонено, то він вдавав із себе штукаря. "Дві речі відігравали роль у (його) успіхах: чарка для підкріплення і нагайка з руків'ям у формі пазура" — явний символ влади. Потім він провів дослід над юнаком, який в усьому його слухавсь, і всі жаліли молодого парубка. Далі Чіполло, побачивши раніше вразливість пані Анджольєрі, змусив її йти за ним і не слухати закликів свого чоловіка, якого довів до відчаю. Він довго не міг заспокоїтися й почувався нещасним, бо його так жорстоко прилюдно підняли на глум. Ніхто в залі не міг опиратися майстерності гіпнозу. Ось він пальцем покликав до себе Маріо, кельнера з кав'ярні. Маріо був привітним гарним хлопцем, вправним, чемним, його всі любили за веселу вдачу. Він був явно не— задоволений, що його кличе Чіполло, але не міг опиратися й пішов до нього на сцену. Той почав розпитувати Маріо про його ім'я, про роботу, а потім почав публічно розпитувати про його особисте життя, а коли Маріо спробував утекти після цього допиту, той повернув хлопця і почав удавати з себе його кохану дівчину Сільвестру, вимагаючи, щоб Маріо його поцілував. Це було жахливе видовище. Веселився хіба що той юнак з курткою, перекинутою через плече, що також зазнав на собі силу гіпнозу Чіполло ще на початку. У залі нараз запанувала мертва тиша, бо всі були прикро вражені. Парубок відсахнувся від Чіполло, щойно той ляснув нагайкою. Маріо стояв на сцені, "притискаючи то одну, то другу руку до своїх споганений уст; раптом він ударив кісточками пальців себе по скронях, обернувся і кинувся східцями вниз під оплески глядачів. Чіполло, склавши руки на колінах, глузливо знизав плечима. Уже внизу Маріо зненацька круто обернувся на бігу, скинув руку вгору, і крізь оплески й сміх прорвалося два короткі, оглушливі постріли".

Одразу стало тихо. Чіполло схопився зі стільця, простяг руки, ніби намагаючись крикнути: "Геть від мене" і впав — "нерухома, безладна купа одягу й кривих кісток".

Усі заметушилися злякано, хтось виводив дітей, хтось кинувся по лікаря, хтось — відбирати пістолет у Маріо, що легко віддав його, приголомшений таким поворотом подій.

"Жахливий, фатальний кінець. А все-таки він приніс визволення — так почував я тоді, так відчуваю тепер і не можу інакше!"